

اقتصاد

نبض اقتصاد

شبیبانی: حذف چهار صفر از پول ملی غیر ضروری

دردسرساز و کم‌فایده است

نشست نقد لایحه پیشنهادی دولت برای حذف چهار صفر از پول ملی با ارائه دکتر ابراهیم شبیبانی و با حضور ۱۲ تن از

نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی در دفتر

دکتر سعید جلیلی برگزار شد.

دکتر ابراهیم شبیبانی، اقتصاددان، استاد دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران و رئیس‌کل پیشین بانک مرکزی در دولت هشتم و نهم، با توضیح سابقه تغییرات پول ملی در کشورهای جهان، هدف دولت از ارائه لایحه حذف ۴ صفر از پول ملی را تسهیل مبادلات دانست و ابراز کرد: ریاست محترم بانک مرکزی اعلام کردند که این لایحه نه در رشد اقتصاد ما اثر می‌گذارد و نه تاثیری در بهبود نرخ تورم خواهد داشت و تنها باعث تسهیل مبادلات خواهد شد اما ما معتقدیم که دردسرساز نیز خواهد بود. اظهارنظر ایشان خود گویای این مطلب است که فایده این طرح کم و زیان آن زیاد است.

استاد دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران علت تغییرات در پول ملی کشورهای مختلف را ناشی از تغییرات در نظام سیاسی آن کشورها، وقوع وقایع مخرب نظیر جنگ‌های مهلک و وقوع تورم‌های بسیار بالا و لجام‌گسیخته عنوان کرد.

وی با توضیح حذف صفر از پول ملی در کشورهای نظیر برزیل، کرواسی، روسیه، پرو، آنها را دارای وضعیت متفاوت با اقتصاد ایران خواند و اظهار داشت: منظور ما از ابرتورم، تورم‌های بالای ۱۰۰درصد است و در مواردی نظیر شیلی، لهستان و لیتوانی، تورم‌هایی بین ۴۰۰ تا ۱۰۰۰درصد رخ داده است.

دکتر شبیبانی با توضیح این نکته که کشور ما در کسانی‌که از شرایط مذکور حضور ندارد، تصریح داشت: برخی کشورهایی که به حذف صفر از پول ملی خود روی آوردند، به خاطر تورم‌های به وجود آمده بعدی، مجبور به تکرار چندین باره این اقدام شدند. ۲۹ کشور از ۴۷ کشور مذکور نظیر برزیل (۲بار)، آرژانتین (۶ بار)، چین (۳ بار)، کره جنوبی (۲بار)، یوگسلاوی (۶ بار) و… مجبور به حذف مجدد صفرها شدند. وی همچنین با بیان تفاوت نحوه اجرای حذف صفر در ترکیه و لایحه پیشنهادی دولت در ایران، اظهار کرد: سابقه حذف صفر در ترکیه که میانگین تورم سه دهه اخیر آن ۵۴درصد بوده، به‌همانند آن بوده است که واحد پول ملی در ایران از ریال به تومان تغییر کند و درواقع تاثیری در مبادلات نیز نداشته است؛ اما وضعیت ما متفاوت است.

رئیس‌کل اسبق بانک مرکزی با بیان این سؤال که بعد از حذف چهار صفر از پول ملی، «چه تضمینی وجود دارد تا قیمت کالاها نیز به همان میزان اصلاح شود؟» این اقدام را تورم‌آفرین نامید. دکتر شبیبانی در ادامه سخنان خود، وضعیت سیاسی و اجتماعی کشور را دارای ثبات دانست و خاطرنشان کرد: امکان ایجاد تورم بیشتر پس از حذف صفرها وجود دارد. چه تضمینی وجود دارد که قیمت چند صد کالای مورد استفاده خانواده‌ها و چند هزار کالای مورد استفاده در بخش اقتصادی به همین میزان کاهش یابد؟ چه کسی یا نهادی قدرت نظارت دارد که همه قیمت‌ها به یک ده هزارم قبل برساند؟

وی تشریح کرد: پس از حذف چهار صفر از پول ملی، هر یک تومان جدید معادل ۱۰ هزار ریال کنونی خواهد بود؛ سؤال اینجاست که اگر کسی با درآمد ۵۰۰۰۰۰۰ ریال کنونی سیدی از کالاها را می‌تواند خریداری کند، آیا پس از این تغییر با ۵۶ تومان نیز می‌تواند همان سبد کالا را خریداری کند؟ باید توجه داشت که در آن صورت اگر قیمت کالایی ۱ تومان است و بخواهند افزایش قیمتی به میزان ۲ ریال روی آن کالا اعمال کنند، به لحاظ ذهنی این کار راحت‌تر خواهد بود در صورتی که این ۲ ریال معادل ۲ هزار تومان فعلی است و باعث فشار بر اقشار ضعیف جامعه خواهد شد و نهایتاً منجر به رشد تورم بالاتر می‌شود. رئیس کمیسیون اقتصادی شورای ابرهرداری سیاست خارجی کشور با ابراز نگرانی از عملی نشدن درست تغییر قیمت کالاها و خدمات به مردم به‌ویژه قشر آسیب‌پذیر، قطع ارتباط صورتحساب‌های گذشته و جدید را نیز مشکل دیگر این اقدام تلقی کرد.

هزینه طرحی- چاپ پول جدید-خروج اسکناس‌های قدیمی، دردسرآفرینی برای دقت‌داری و حسابداری‌ها و همچنین کمتر شدن اهمیت حذف صفر از پول ملی به خاطر افزایش تراکنش‌های الکترونیکی از دیگر دلایل دکتر ابراهیم شبیبانی برای نقد مفاد این لایحه بود.

نیازمند کار هستند بتوانند به راحتی صاحب شغل شوند که این موضوع اکنون در کشور وجود ندارد و افراد زیادی خواستار شغل مناسب‌اند اما بنگاه‌های تولیدی هر روز در حال تعدیل نیرو هستند. تعادل در تراز پرداخت‌ها هم به این معناست که ارزش واردات و صادرات برابر و نرخ ارز تثبیت شود.

دولت، مهم‌ترین نقش را در ایجاد اشتغال دارد

فتح‌ا… تاری، عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی در این باره گفت: شاید منظور آقای روحانی این بوده که دولت وظیفه ندارد افراد جویای کار را استخدام کند. دولت موظف است زیرساخت را برای ایجاد اشتغال فراهم کند تا آمار بیکاری کاهش یابد اما وجود چند میلیون بیکار نشان می‌دهد که این زیرساخت‌ها هنوز به طور کامل اجرا نشده است.

این اقتصاددان افزود: زیرساخت‌های اشتغال دارای ایراد و اشکال است در غیر این صورت تعداد بیکاران کاهش می‌یافت. بخشی از زیرساخت‌ها مربوط به قوانین کار است و این قانون تنها از افرادی حمایت می‌کند که دارای شغل هستند و افرادی که بیکار هستند حمایت نمی‌شوند. اکنون شرایط بنگاه‌های تولیدی به گونه‌ای نیست که اشتغال جدید ایجاد کنند و برخی از آنها یا در حال تعدیل نیرو هستند یا آن را کاملاً تعطیل کردند. وی گفت: از دیگر مواردی که می‌توان در بحث اشتغال به آن اشاره کرد این است که کسب وکارهای موجود بتوانند به بازارهای مختلف دسترسی داشته باشد که در این صورت بخش خصوصی می‌تواند اشتغال بیشتری ایجاد کند اما مظاهر موانع بهبود محیط کسب وکار هنوز رفع نشده و شبکه بانکی در این زمینه کمک‌رسان تولید نیست. نگاهی به روند اعطای مجوز برای بنگاه‌های تولیدی نشان می‌دهد هنوز سرمایه‌گذاران اطمینانی برای سرمایه‌گذاری در بخش تولید ندارند. همچنین قوانین به گونه‌ای تدوین می‌شود که کارفرماها همیشه ترس دارند کارگران را بیمه کنند. به عنوان مثال تأمین اجتماعی هیچ‌وقت تسویه‌حساب بیمه‌ای کارفرماها را نمی‌دهد و می‌گوید اگر ده سال بعد هم کارگری برای شکایت بیمه‌ای مراجعه کند باز هم پیگیری خواهد کرد که این موضوع توسط قوه مقننه نیازمند تغییرات است.

دولت در خصوص اشتغال‌زایی واقع‌بین باشد

هادی ابوی طریقه، کارشناس بازار کار در خصوص نقش دولت در اشتغال‌زایی جامعه گفت: تصور این‌که اشتغال‌زایی وظیفه دولت و حاکمیت نیست، بسیار غیرمنطقی است. وی افزود: تمامی سیاست‌های اقتصادی و امورات کشور به وسیله دولت انجام می‌شود لذا نقش دولت در اشتغال‌زایی امری انکارناپذیر بوده، با این حال حتی زیرساخت‌های مربوط به اشتغال نیز در کشور ایجاد نشده است مثلاً سیاست دولت سبب توسعه پیمانکاری شده و واگذاری‌ها به بخش خصوصی واقعی صورت نگرفته است. این فعال صنفی تصریح کرد: دولت نباید بودجه اصلی را به پیمانکاران بدهد. با این حال حتی ایجاد اشتغال‌زایی در کشور سخت بوده و دولت همواره از زیر این کار در رفته و زیرساخت‌های آن را برای افراد جامعه مهیا نمی‌کند.

ابوی طریقه گفت: متأسفانه قانون بهبودوضعیت کسب‌وکار هم در عمل اجرا نشده است بنابراین هر کسی که ادعایی مبنی بر توسعه زیرساخت‌های اشتغال‌زایی در کشور دارد می‌تواند به راحتی عقیده خود را با تحقیقی ساده در شهرها و روستاها مشاهده کند. وی ادعان کرد: برای راه‌اندازی برخی کسب‌وکارها نیاز به ۳۰۰ مجوز وجود دارد و افراد بیکار، جوان و کارآفرین نمی‌توانند به راحتی کسب‌وکار راه‌اندازی کنند به همین دلیل واقعیت‌های جامعه چیز دیگری را نشان می‌دهد و به نظر می‌رسد مسؤولان در صحبت‌های خود در مورد اشتغال باید تجدیدنظر جدی کنند. دبیرکل انجمن‌های صنفی کارگران با بیان این‌که اشتغال‌زایی تنها وظیفه یک وزارتخانه خاص نیست، اظهار کرد: همه بخش‌های دولت باید برای افراد اشتغال‌زایی ایجاد کنند چون تمام مجوزها توسط دولت صادر می‌شود و حتی تسهیلات آن توسط دولت ارائه می‌شود بنابراین مجلس و دولت باید هم‌نظارت و هم‌اشتغال‌زایی ایجاد کنند. ابوی طریقه در ادامه یادآورد شد: برنامه‌ریزی‌های غلط مسبب اصلی چنین وضعیتی در جامعه است به طوری که یک فرد برای تأمین محتاج ضروری خود چند شیفت کار و حتی همسر و فرزندان خود را درگیر کار کند که این امر به انحای مختلف سبب مشکلات عدیده‌ای برای جامعه خواهد شد.

وی گفت: از طرف دیگر حقوق کارگران هر ساله در نازل‌ترین سطح به تصویب می‌رسد این در حالی است که بر اساس آخرین آمارها خط فقر به هشت میلیون تومان در جامعه رسیده است که مسبب اصلی این وضع معیشتی مردم، دولت است که ایجاب می‌کند دولت از اشتغال‌زایی شانه خالی نکند.

این مقام صنفی افزود: هر ساله نیز دولت از افزایش میزان اشتغال‌زایی دم می‌زند که شاید افزایش میزان رانندگان تاکسی‌های اینترنتی را لحاظ کرده که نمی‌توان آن را حتی شغلی کاذب و زیر پله‌ای نامید، بنابراین بهتر است واقع‌بین بوده و در مورد اشتغال‌زایی آمار درستی ارائه دهیم.

قانون اساسی، دولت را مکلف به اشتغال‌زایی کرده است

علی خدایی، نماینده کارگران در شورای عالی کار در این باره گفت: طبق قانون اساسی دولت مکلف است برای افرادی که در سن کار قرار دارند اشتغال ایجاد کند. اخیراً رئیس‌جمهور اعلام کردند که زیرساخت اشتغال در کشور فراهم است که این صحبت یک سؤال را در ذهن برخی فعالان کارگری نقش می‌دهد. آیا در استان سیستان و بلوچستان که آمار بیکاری

بالایی دارد زیرساخت‌ها فراهم است؟

وی افزود: آیا در زمینه برق، ریل، گاز و قوانین بازدارنده تولید اقدام مهمی انجام شده و همه استان‌ها از این موارد با توجه به شرایط شهرشان برخوردار هستند؟ سیستم مالیاتی برای اساس به وجود آمد که کمک حال تولید باشد اما درآمد عمده مالیات در کشور ما از بخش تولید و کارگران و کارمندان است، در حالی که سوداگرانی که درآمد بالایی دارند پولی به دولت نمی‌دهند. همچنین منابع بانکی در خدمت تولید نیستند و این‌گونه اظهارنظرها جامعه را ناامید می‌کند. خدایی اضافه کرد: اگر منظور از اشتغال ثبت‌نام در تاکسی‌های اینترنتی است بله شرایط فراهم‌شده و باز هم ظرفیت دارد اما منظور از اشتغال، شغلی است که به صورت پایدار تعریف شود. سازمان تأمین اجتماعی به دلیل طلب‌هایی که از دولت دارد ناکارآمد شده و بیش از ۲۳۰ هزار میلیارد تومان از دولت پول می‌خواهد اما از پرداخت خیری نیست. دولت بار مسؤولیت خود را بر دوش تأمین اجتماعی می‌اندازد و ۴۲ میلیون خانوار ایرانی را با بحران مواجه می‌کند.

وی گفت: زمانی می‌توانیم بگوییم زیرساخت اشتغال فراهم است که واردات و ایجاد فناوری، مواد اولیه و تخصص ارز به راحتی انجام شود اما رتبه سهولت کسب‌وکار ایران نشان می‌دهد کارنامه قابل قبولی در این زمینه نداریم. رتبه ۱۴۷ نشانگر این است که زیرساخت‌های اشتغال فراهم نیست. با شعار حمایت از تولید اشتغال ایجاد نمی‌شود. زمانی که بحث افزایش مناطق آزاد مطرح شد صادقانه اعلام کردیم که این کار به نفع کشور نیست و واردات افزایش می‌یابد اما یا هفت منطقه‌ای که ایجاد شد و ظاهراً قصد افزایش تعدد آن را دارند این مناطق تبدیل به یک سکوی واردات شده‌اند و به تولید کشور آسیب زدند. اگر مناطق آزاد نقش اصلی که با هدف صادرات ایجاد شدند را انجام می‌دادند اکنون تعداد بیکاران بسیار کمتر بود.

که قیمت کالاها به صورت غیرواقعی افزایش پیدا نکند تا قدرت خرید افراد پایین نیاید. در بحث ایجاد اشتغال هم وظیفه دارد برای همه افراد شرایط شغلی فراهم کند. البته ایجاد اشتغال به این معنا نیست که دولت به یک فرد اعلام کند شما از فردا به فلان کار بروید بلکه باید شرایط و زیرساختی را فراهم کند تا افرادی که

جام جم سخنان رئیس‌جمهور درباره این‌که دولت نباید شغل ایجاد کند را بررسی می‌کند

اشتغال‌زایی وظیفه کیست؟

چند سالی است که بیکاری به عنوان یکی از چالش‌های اقتصاد کشور، به مرز بحران رسیده است. این شرایط صرفاً متأثر از سیاست‌های یک دولت نیست، بلکه به علت سیاست‌های ناکارآمد اشتغال‌زایی در دولت‌های مختلف پدید آمده است، چراکه طرح‌های اشتغال‌زایی در دولت‌های مختلف موفق نشدند دردی از مشکل اشتغال را دوا کنند. نگاهی به عملکرد این طرح‌ها، بیانگر عدم کارایی و اثربگذاری آنها در افزایش فرصت‌های شغلی و کاهش بیکاری است.

نگاهی به سابقه اجرای طرح‌های اشتغالی در دولت‌های مختلف نشان می‌دهد، دولت‌های هفتم و هشتم در قالب «طرح‌های خوداشتغالی» و دولت‌های نهم و دهم در قالب «طرح گسترش بنگاه‌های اقتصادی زودبازده و کارآفرین» تلاش کردند تا با «پرداخت وام»، فرصت‌های شغلی جدید ایجاد کنند. دولت‌های یازدهم و دوازدهم نیز با برداشت از صندوق توسعه ملی و گران کردن حامل‌های انرژی تلاش کردند شغل ایجاد کنند. با همه این تفاسیر مشاهده می‌کنیم که دولت‌ها همواره به سیستم سنتی پرداخت تسهیلات برای ایجاد اشتغال نگاه مثبتی دارند. به نظر می‌رسد تمام سیاست‌های مورد اقبال دولت، در برنامه‌های اشتغالی درنهایت به پرداخت وام ختم می‌شود و آن‌طور که باید و شاید به سیستم‌های جدید اشتغال‌زایی که بخشی از آن با مداخلات بازار کار همراه است اعتقادی ندارند. در این میان، حسن روحانی، شب‌دوشینه در جلسه شورای اداری یزد گفت: نباید در این استان بیکار داشته باشیم، بهترین جایی که اشتغال ایجاد می‌کند، گردشگری است و می‌توانیم آن را توسعه دهیم و بهترین راه اشتغال، اقتصاد دانش‌بنیان است. اگر کسی بیکار باشد مقصر خودش است زیرا کار وجود دارد ضمن این‌که دولت نباید شغل ایجاد کند بلکه باید زیرساخت به وجود آورد و بانک نیز باید تسهیلات دهد. سخنان روحانی درباره وظیفه دولت در زمینه اشتغال، با اصل بیست و هشتم قانون اساسی نمی‌خواند. در اصل مذکور آمده است: دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را به‌منظور احراز مشاغل ایجاد نماید. وعده‌های روحانی در انتخابات ریاست جمهوری در زمینه اشتغال‌زایی هم با سخنان اخیر وی تطابق ندارد. در سال ۱۳۹۲ روحانی گفته بود: برنامه اقتصادی من حل معضل اشتغال به‌خصوص برای تحصیل‌کرده‌هاست یعنی با یک حرکت صحیح در یک مسأله اقتصادی و اجتماعی می‌توانیم بیکاری را حل کنیم، بیکاری که امروز تنها مشکل اقتصادی نیست بلکه مشکل اجتماعی نیز هست و معضلات فراوانی به همراه دارد.

در سال ۱۳۹۶ هم روحانی یکی از برنامه‌های دولت خود را تأمین مالی تولید و اشتغال اعلام کرده بود. در دو سال اخیر هم دولت در لایحه بودجه، برنامه ایجاد سالانه بیش از یک میلیون شغل را گنجانده بود و حتی با اجازه از رهبر معظم انقلاب ۵/۱ میلیارد دلار از صندوق توسعه ملی برداشت کرد تا صرف ایجاد شغل کند. دولت در بودجه سال ۱۳۹۷ هم قصد داشت بنزین و سایر حامل‌های انرژی را گران کند و پول آن را صرف اشتغال‌زایی نماید که با مخالفت مجلس مواجه‌شد. با کارشناسان درباره اظهارات روحانی در مورد وظیفه دولت در اشتغال‌زایی گفت‌وگو کرده‌ایم.

حرف‌های رئیس‌جمهور عجیب و غریب است

کامران ندری، رئیس گروه اقتصاد اسلامی پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی هم گفت: صحبت آقای روحانی در مورد اشتغال عجیب و غریب بود. از نظر اقتصادی بیکاری پدیده‌ای است که همه اقتصادداها با این درگیر هستند و مختص ایران نیست. حتی کشورهای پیشرفته نیز در این مورد برنامه‌ریزی انجام می‌دهند. بیکاری به دو دسته طبیعی و غیرطبیعی تقسیم می‌شود. در بیکاری طبیعی شغل وجود دارد اما افراد از اشتغال امتناع می‌کنند اما در بیکاری غیرطبیعی فرد به دنبال شغل است اما نمی‌تواند در جایی مشغول به کار شود. اشتغال، ارتباط مستقیمی با رشد اقتصادی بدون نفت دارد. ندری گفت: کارنامه دولت آقای روحانی نشان می‌دهد رشد اقتصادی بدون نفت بالایی نداشتند و بیکاری غیرطبیعی در کشور وجود دارد. درست است که دولت وظیفه ایجاد اشتغال را ندارد و باید زیرساخت‌ها را فراهم کند اما آمار بیکاری موجود نشان می‌دهد دولت به وظیفه خود عمل نکرده است. کشور اکنون در رکود است و دولت وظیفه دارد از بیکاران حمایت کند نه این‌که آنها متهم به این شوند که بیکاری‌شان تقصیر خودشان است.

ناکارآمدی سیاست‌های اشتغال‌زایی

آلبرت بغزیان، استاد دانشگاه تهران در این باره گفت: هیچ جای ادبیات و بخش تجربی اقتصاد نیامده که دولت وظیفه دارد به صورت مستقیم برای ایجاد اشتغال وارد شود بلکه دولت وظیفه دارد شرایطی فراهم کند تا افرادی که نیازمند شغل هستند بتوانند در لیست شاغلان قرار بگیرند. وظیفه اصلی دولت است که بر اساس نیاز بازار اعلام کند دانشجویها در این مسیر گام بردارند. با این تفاسیر، زیرساختی که رئیس‌جمهور از آن صحبت می‌کند فراهم نیست. بغزیان اضافه کرد: از سوی دیگر باید توجه داشت فارغ‌التحصیلان دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای کمتر با مشکل بیکاری روبه‌رو می‌شوند اما دولت در این زمینه برنامه‌ریزی ندارد تا افراد ماهر شوند. این در حالی است که مادر مورد تحصیل‌کرده‌ها صحبت می‌کنیم و در مورد افرادی که فاقد مهارت و جویای کار هستند حرفی نمی‌زنیم. اشتغال تابعی از سرمایه‌گذاری و تولید است که دولت وظیفه دارد در این مسیر گام بردارد. وقتی شرایط سرمایه‌گذاری برای تولید وجود ندارد اشتغال کاهش می‌یابد. دلیل اصلی این موارد هم نبود قانون خوبی به نام

مالیات بر عایدی سرمایه است. افراد بدون این‌که تخصص داشته باشند اقدام به خرید و فروش ملک، خودرو و ارز می‌کنند و این موضوع باعث نابرابری اجتماعی می‌شود در حالی که این پول‌ها باید صرف سرمایه‌گذاری در تولید شود.

امین محمودی

حسین علی‌اکبری

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد

اقتصاد